

SUDCA EÚ A OBČIANSTVO ÚNIE

Marc Jaeger

Predseda Všeobecného súdu Európskej únie

Seminár: Súdny EÚ a národné súdy – spoločné hodnoty

Justičná akadémia Slovenskej republiky

16.-17. marca 2017

Omšenie, Slovensko

17. marca /9.00-10.00/Omšenie 820

OSLOVENIE

vážení ctení kolegovia,

je pre mňa potešením a výsadou, že som bol pozvaný na tento seminár, a to nie prvýkrát. A teším sa na to, že s Vami budem môcť diskutovať o veciach, ktoré sú veľmi dôležité pre obe naše strany, pre Vás i pre nás zo Všeobecného súdu EÚ, pričom oblasť pôsobnosti je ešte širšia – sú to veci, ktoré sa týkajú každého európskeho občana.

Mám tie najlepšie spomienky na obohacujúce diskusie, ktoré sme viedli, keď som bol naposledy na Slovensku a verím, že aj tento rok budú naše otvorené a plodné rozhovory pre mňa prínosom. Myslím si však, že tento rok to bude predsa len iné. Nachádzame sa na zásadnej križovatke. Nielen pre EÚ. Dnes sme svedkami toho, že samotné základy, na ktorých boli vybudované západné demokracie – a ktoré som pokladal za nemenné od druhej svetovej vojny – strácajú stabilitu a sú spochybňované. Za týchto okolností si myslím, že je obzvlášť dôležité udržiavať konštruktívny dialóg medzi odborníkmi v oblasti práva. To nám umožní zviditeľniť spoločné hodnoty a zodpovednosti, ktoré sú jadrom našej funkcie sudcov rozhodujúcich o právnych veciach EÚ. Myslím si, že to dlhujeme otcom (a matkám) zmlúv o EÚ, pričom majme na pamäti, že Rímske zmluvy boli podpísané pred šesdesiatimi rokmi.

B. ÚVOD

Počas nasledujúcich 45 minút Vám poskytnem prehľad o judikatúre Súdov Európskej únie týkajúcej sa “Občianstva Únie” – v mojej prednáške budem používať pojem “Občianstvo EÚ”.

V prvom rade sa budem venovať tzv. občianstvu pohybu a v druhom rade politickým a administratívnym právam, ktoré sa k Občianstvu EÚ viažu. Predtým však poviem zopár slov na úvod do tejto témy. Myslím si, že má určite význam pripomenúť si niekoľko základných vecí predtým, než sa dostaneme k našej judikatúre.

Občianstvo EÚ bolo do právneho systému EÚ zavedené Maastrichtskou zmluvou z roku 1992. To bolo pred 25 rokmi a dovoľujem si povedať, že úprimne dúfam, že toto výročie nám pripomenie pozitívny prístup, ktorý sme vtedy mali k integrácii a to, čo sme v Európe odvtedy dosiahli. Po svojom úvode sa Občianstvo EÚ chvíľu nachádzalo vo fáze spánku, minimálne pokiaľ išlo o Súdny EÚ. Avšak to čo povedal *Ole Due*, bývalý predseda Súdneho dvora, o Článku 18, odsek 2, ZFEÚ [právomoc stanovovať pravidlá zákazu diskriminácie na základe štátnej príslušnosti]¹ určite platilo pre Občianstvo EÚ: Bol to “spiaci obor”.

Takže trvalo niekoľko rokov kým Súdny dvor vyniesol svoj prvý rozsudok týkajúci sa Občianstva EÚ v roku 1997 [spojené veci C-64/96 a C-65/96, *Uecker and Jaquet*]². Aj tak trvalo niekoľko ďalších rokov kým Súd

---

¹ “Európsky parlament a Rada môžu v súlade s riadnym legislatívnym postupom prijať pravidlá o zákaze takejto diskriminácie.”

² Rozsudok zo dňa 5. júna 1997, *Uecker and Jacquet*, C 64/96 a C 65/96, EU:C:1997:285. Návrh na začatie prejudiciálneho konania: Landesarbeitsgericht Hamm - Nemecko. V oboch prípadoch išlo o otázku, či štátni príslušníci tretích krajín, ktorí žijú v manželskom zväzku s pracovníkmi Spoločenstva, ktorí si neuplatnili svoje práva slobody pohybu v zmysle Zmluvy o ES požívajú rovnaké práva ako manželskí partneri pracovníkov Spoločenstva, ktorí si uplatnili svoje práva slobody pohybu. Odpoveď bola, že podľa ustálenej judikatúry sa vnútroštátne situácie nespravujú

sformuloval svoj zásadný prípad *Tscheltschik* [vec C-184/99 *Grzelczyk*]³ v roku 2001, že “Občianstvo Únie je určené na to, aby bolo základným postavením štátnych príslušníkov členských štátov”.

Môžete povedať, že sú to len slová. Ale – verte mi – na týchto slovách záleží – a to veľmi, ako spolu uvidíme.

Predtým však, než sa teraz budem dlhšie venovať judikatúre našich Súdov, stručne pripomeniem textové východisko v zakladajúcich Zmluvách.

Môže sa to javiť prekvapivé, ale Zmluva o Európskej únii nevenuje veľa slov Občianstvu EÚ. Nachádzajú sa v odseku 10 Preambuly [“ODHODLANÍ zaviesť spoločné občianstvo pre všetkých štátnych príslušníkov jednotlivých členských krajín”] a v Článku 9:

“[...] Občanom Únie je každá osoba, ktorá má štátnu príslušnosť členského štátu. Občianstvo Únie dopĺňa štátne občianstvo a nenahrádza ho.”

Viac nájdeme, keď nevyhľadávame pojem “Občianstvo EÚ” ale pojem “občan”. Viacero ustanovení, najmä tie, ktoré zakladajú nárok na politické práva, hovoria buď o “občanoch Únie” alebo jednoducho o “občanoch”. Nepýtajte sa ma prosím, či ide len o iný spôsob vyjadrenia rovnakej veci, alebo či sa tým má vyjadrovať právna odlišnosť....

---

ustanoveniami upravujúcimi slobodu pohybu. Okrem toho účelom zavedenia občianstva nie je rozširovať pôsobnosť *ratione materiae* Zmluvy na vnútroštátne situácie.

³ Rozsudok zo dňa 20. septembra 2001, *Grzelczyk*, C-184/99, EU:C:2001:458. Návrh na začatie prejudiciálneho konania: Tribunal du travail de Nivelles – Belgicko. P. Grzelczyk je francúzsky štátny príslušník a študoval v Belgicku. Zatiaľ čo počas prvých troch rokov svojho štúdia si svoje náklady financoval sám z príjmov z rôznych drobných prác, v poslednom roku svojho štúdia požiadal o “minimex” - dávku životného minima. Dávka minimex mu najprv bola vyplatená, následne však príslušný orgán toto rozhodnutie zrušil na základe kritéria štátnej príslušnosti v relevantnej legislatíve. Súd rozhodol, že to je v rozpore so zásadou zákazu diskriminácie – zdôvodnenie je podrobne vysvetlené ďalej v prednáške.

Kľúčovým ustanovením pre Občianstvo EÚ je Článok 20 Zmluvy o fungovaní Európskej únie:

“1. Týmto sa ustanovuje občianstvo Únie. Občanom Únie je každá osoba, ktorá má štátnu príslušnosť členského štátu. Občianstvo Únie dopĺňa štátne občianstvo a nenahrádza ho.

2. Občania Únie požívajú práva a podliehajú povinnostiam ustanoveným v Zmluvách. Majú okrem iného:

a) právo na slobodný pohyb a pobyt na území členských štátov;

b) právo voliť a byť volení vo voľbách do Európskeho parlamentu a vo voľbách do orgánov samosprávy obcí v členskom štáte, v ktorom majú bydlisko, za rovnakých podmienok ako štátni príslušníci tohto štátu;

c) právo požívať na území tretej krajiny, v ktorej nie je zastúpený členský štát, ktorého sú štátnymi príslušníkmi, ochranu diplomatických a konzulárnych orgánov ktoréhokoľvek členského štátu za rovnakých podmienok ako štátni príslušníci tohto štátu;

d) právo obrátiť sa s petíciou na Európsky parlament, obrátiť sa na Európskeho ombudsmana a na inštitúcie a poradné orgány Únie v ktoromkoľvek jazyku Zmlúv a dostať odpoveď v tom istom jazyku.

Tieto práva sa uplatňujú v súlade s podmienkami a obmedzeniami vymedzenými v Zmluvách a opatreniami prijatými na ich vykonanie.”

Z textu je jasné, že výzvou pre výklad tohto ustanovenia bolo nájsť spoločného menovateľa, zjednocujúci prvok jednotlivých zložiek Občianstva EÚ. Inak by bolo riziko, že Občianstvo EÚ, napriek svojmu výsadnému postaveniu v Zmluvách o EÚ, by nebolo ničím viac než len

výpočtom súboru rôznych práv pod spoločnou hlavičkou, pozbavené akejkolvek pridanej hodnoty v zmysle hmotného práva.

Myslím, že je férové povedať, že práve sudcovia Európskych súdov a v prvom rade sudcovia Súdneho dvora vdýchli život pojmu Občianstvo EÚ. Inak by zostalo "*lettre morte*". V tomto ohľade zohralo kľúčovú úlohu uznanie Občianstva EÚ ako "základného postavenia štátnych príslušníkov členských štátov" v už uvedenej veci *Tscheltshik* [vec C-184/99 Grzelczyk]. "Základné postavenie" je totiž základným kameňom, zjednocujúcim prvkom, ktorý zlučuje jednotlivé práva viažuce sa k Občianstvu EÚ, a tak vytvára samostatné a osobité právne postavenie.

V týchto časoch, kedy je funkcia sudcov spochybňovaná, a to nielen v Turecku, ale aj v USA a inde, musím dodať, že Súdny EÚ týmto neprekročili svoj mandát stanovený v Článku 19 ZEÚ podľa ktorého "zabezpečujú dodržiavanie práva [...]". Naopak, zavedením pojmu Občianstva EÚ mali otcovia Zmlúv jednoznačný úmysel zaviesť postavenie, ktoré siaha ďalej než len po hospodársku logiku slobodného trhu. Súdny EÚ dokázali rozvinúť pojem Občianstva EÚ tým, že sa vždy snažili nájsť tú správnu rovnováhu medzi snahou zabezpečiť účinnosť tohto pojmu na jednej strane a snahou nezasahovať do výsad zákonodarcu EÚ, zakladajúcich kompetencií a členských štátov na strane druhej. Objasním to, keď budem hovoriť o jednotlivých zložkách Občianstva EÚ v zmysle jeho výkladu Súdnymi EÚ.

Zatiaľ som hovoril o Súdnych EÚ bez podrobnejšieho rozlíšenia na Súdny dvor a Všeobecný súd. Javí sa však ako hodné spomenutia, že nielen Súdny dvor, ale aj Všeobecný súd svojím osobitným spôsobom prispeli k súboru judikatúry týkajúcej sa Občianstva EÚ.

Súdny dvor zohral a naďalej zohráva ústrednú úlohu pokiaľ ide o tzv. “občianstvo pohybu”. Politické a administratívne práva, najmä tie, ktoré upravujú interakcie občanov s inštitúciami, orgánmi, úradmi a agentúrami Únie, sú však vo výsadnej pôsobnosti Všeobecného súdu. A vzhľadom na aktuálnu politickú situáciu si myslím, že nie je príliš trúfalé predvídať, že v nadchádzajúcich rokoch bude tejto zložke Občianstva EÚ venovaná ešte väčšia pozornosť.

Súdy EÚ však zďaleka nie sú jedinými justičnými orgánmi majúcimi kompetenciu vykladať pravidlá, ktorými sa spravuje Občianstvo EÚ. Je úlohou každého sudcu v EÚ ako “bežného sudcu práva EÚ” vykladať pravidlá Občianstva EÚ kedykoľvek je to potrebné. A len početné návrhy na začatie prejudiciálneho konania zo strany národných súdov umožnili Súdnu dvoru rozvinúť pojem Občianstva EÚ do tej podoby, v akej sa nachádza dnes.

Význam každodenného uplatňovania práva EÚ zo strany národného sudcu a dialóg medzi národným sudcom a Súdmi EÚ, ktorý je zavedený prejudiciálnym konaním, nemožno preceňovať. Práve národný sudca je prvým v rade, ktorý má chrániť práva občanov EÚ pokiaľ ide o “občianstvo pohybu”. Národný sudca je prvým, ktorý o veci pojednáva. Národný sudca rozhoduje o tom, či je potrebné podať návrh na začatie prejudiciálneho konania na Súdny dvor. A národný sudca aplikuje právo EÚ v danej veci a vynáša právoplatný rozsudok. Súdny dvor vstupuje do hry až vtedy, keď ho o to požiada národný sudca. Pokiaľ ide o Všeobecný súd, viete, že *minimálne v súčasnosti* je prejudiciálne konanie vyhradené Súdnu dvoru. Preto má môj súd právomoc konať, keď chce občan EÚ chrániť svoje politické a administratívne práva priamymi žalobami proti inštitúciam,

orgánom, úradom a agentúram Únie. Táto právomoc Všeobecného súdu je výhradná.

Keďže “občianstvo pohybu” je pre Vás najrelevantnejšie, budem sa vo svojej prezentácii zameriavať na relevantnú judikatúru v tejto oblasti a až na záver svojej prednášky poskytnem stručný prehľad o politických a administratívnych právach. Okrem toho, keďže môj kolega Juraj sa bude vo svojom príspevku podrobne venovať justičnej spolupráci v občianskych veciach, nebudem sa k tejto spolupráci vyjadrovať, hoci je dôležitá.

Toto bol dlhý úvod a teraz prejdem k jednotlivým zložkám Občianstva EÚ.

C. OBČIANSTVO POHYBU

Občianstvo pohybu má veľký význam pre približne 14 miliónov občanov Únie, ktorí žijú v inom v členskom štáte než je členský štát ich pôvodu.

Na začiatku nebola pridaná hodnota Občianstva EÚ v porovnaní s perspektívou slobody pohybu na vnútornom trhu úplne zjavná.

Takže až rozsudkom vo veci *Martinez Sala* [C-85/96]⁴ v roku 1998 a predovšetkým už uvedeným rozsudkom vo veci *Tscheltshik* [C-184/99 Grzelczyk] v roku 2001 uchoпил Súd tento pojem a urobil z Občianstva EÚ zdroj nezávislého a účinného práva. V tejto súvislosti je hodné spomenutia,

---

⁴ Rozsudok zo dňa 12. mája 1998, *Martínez Sala*, C-85/96, EU:C:1998:217. Návrh na začatie prejudiciálneho konania: Bayerisches Landessozialgericht - Nemecko. Pani *Martínez Sala* je španielskou štátnou príslušníčkou, ktorá od roku 1968 žila v Nemecku, kde pôvodne vykonávala závislú zárobkovú činnosť, ale následne od roku 1989 poberala sociálnu podporu. Nárokuje si na príspevok na výchovu dieťaťa pre svoje dieťa narodené v roku 1993 – v tom čase nemala povolenie na pobyt, ale nemohla byť deportovaná. Súd rozhodol, že zamietnutie príspevku na výchovu dieťaťa je diskrimináciou na základe štátnej príslušnosti, ktorá spadá do pôsobnosti Zmlúv, keďže dotknutá osoba využíva práva občianstva EÚ tým, že zákonne má bydlisko na území Nemecka.

že vo svojom rozsudku Baumbast [C-413-99]⁵ Súd konštatoval, že právo občana EÚ na slobodu pobytu na území členských štátov má priamy účinok.

Práva, ktoré obsahuje “občianstvo pohybu” možno preskupiť do štyroch kategórií: (1) sociálna solidarita (2) spoločenská solidarita (3) zachovanie občianskej identity a (4) ochrana rodinných príslušníkov.

1. Sociálna solidarita

Od začiatku bolo jasné, že integrácia do spoločnosti hostiteľského štátu si vyžaduje sociálnu inklúziu.

Článok 48 ZFEÚ⁶ udeľuje právomoc prijímať legislatívne opatrenia na zabezpečenie prístupu k systémom sociálneho zabezpečenia. Okrem toho Článok 7, odsek 2 Nariadenia Rady 1612/68⁷ priznal “rovnaké sociálne výhody ako [požívajú] vlastní pracovníci”. A je spravodlivé povedať, že Súd svojou judikatúrou, ktorá sa tvorila po viac než štyridsať rokov zabezpečil, že migrujúci pracovník má (takmer) rovnaké sociálne postavenie ako vlastní štátni príslušníci.

⁵ Rozsudok zo dňa 17. septembra 2012, Baumbast and R, C-413/99, EU:C:2002:493. Návrh na začatie prejudiciálneho konania: Immigration Appeal Tribunal (Spojené kráľovstvo). V tejto veci mal ESD okrem iných otázok rozhodnúť o tom, či mal p. Baumbast, nemecký štátny príslušník, ktorý v Spojenom kráľovstve vykonával závislú zárobkovú činnosť, neskôr sa stal samostatne zárobkovo činnou osobou a potom pracoval v tretích krajinách, právo na pobyt v Spojenom kráľovstve. Súd rozhodol, že napriek obmedzeniam a podmienkam, ktoré stanovuje Článok 21 ZFEÚ, má právo na slobodu pobytu na území členských štátov priamy účinok.

⁶ “Európsky parlament a Rada v súlade s riadnym legislatívnym postupom prijímú v oblasti sociálneho zabezpečenia opatrenia, ktoré sú nevyhnutné na poskytnutie voľného pohybu pracovníkov; za týmto účelom uzavrie dohody, ktoré migrujúcim pracovníkom bez ohľadu na to, či ide o zamestnancov, a na nich závislým osobám zabezpečia:
(a) započítanie všetkých období braných do úvahy podľa zákonov príslušných krajín za účelom získania a trvania nároku na dávky a vypočítanie ich výšky;
(b) vyplácanie dávok osobám s bydliskom na území členských štátov.”
[...]

⁷ Nariadenie Rady (EHS) č. 1612/68 z 15. októbra 1968 o slobode pohybu pracovníkov v rámci Spoločenstva – nahradené Nariadením (EÚ) č. 492/2011.

Tejto línii jurisprudencie je však vlastné jedno obmedzenie. Platí len pre pracovníka a jeho rodinu a nezakladá nárok občanov EÚ, ktorí nie sú ekonomicky aktívni.

Rozsudok vo veci *Tscheltshik* [vec C-184/99 Grzelczyk] sa odklonil od tejto logiky. Explicitne uznal právo na nediskriminačný prístup k nepríspevkovej sociálnej dávke – v danom prípade životné minimum pre študenta. Implicitne uznal určitú mieru finančnej solidarity.

Argumentácia Súdu je veľmi zjednodušene nasledovná: Zásada zákazu diskriminácie na základe štátnej príslušnosti [Článok 18 ZFEÚ] platí “v rámci pôsobnosti Zmlúv”. Občianstvo EÚ priznáva právo slobody pohybu a pobytu na území členských štátov, čím v zásade rozširuje rámec pôsobnosti Zmlúv na každého Európskeho občana vo vzťahu k hostiteľskému štátu. Hoci právo na slobodu pohybu a pobytu možno obmedziť a stanoviť preň podmienky, Súd konštatoval, že príslušné sekundárne právo neustanovuje žiadne osobitné ustanovenia, ktoré by toto právo v podstatnej miere obmedzovali.

Od rozsudku vo veci *Tscheltshik* [vec C-184/99 Grzelczyk] však Súd upresnil, že nie je účelom, aby táto finančná solidarita bola absolútna alebo bezpodmienečná.

Osobitný význam majú konštatovania v rozsudku vo veci *Dano* [C-333/13]⁸. V tejto veci bola Súdu položená otázka, či si niekto kto nie je študent a nie je ekonomicky aktívny a nehľadá si prácu môže na základe zákazu diskriminácie a Občianstva EÚ nárokovať nepríspevkové sociálne dávky.

Odpoveď Súdu bola nie: “Nie”.

---

⁸ Rozsudok zo dňa 11. novembra 2014, *Dano*, C-333/13, EU:C:2014:2358. Návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Sozialgericht Leipzig (Nemecko).

Táto argumentácia je dôležitá, lebo jasne ukazuje, že rovnica – zákaz diskriminácie plus Občianstvo EÚ sa rovná prístup všetkých občanov EÚ k nepríspevkovým sociálnym dávkam hostiteľského štátu – je nesprávna.

Súd vo svojom rozsudku vo veci *Dano* [C-333/13] pripomenul, že právo na slobodu pohybu a pobytu na území členských štátov nie je bezpodmienečné, ale podlieha obmedzeniam a podmienkam ustanoveným v Zmluvách a v sekundárnom práve. A Súd pri svojej analýze príslušného sekundárneho práva dospel k záveru, že Európsky zákonodarca nariadil obmedzenia tohto práva čím jednoznačne konštatoval, že v danom prípade nemal žalobca právo na pobyt.

Je pravdou: Súd uznal, že Občianstvo EÚ sprevádza finančná solidarita. Rovnako však umožňuje členským štátom zohľadňovať mieru integrácie občana EÚ do spoločnosti hostiteľského štátu [napr. C-138/02, *Collins*]⁹ a inherentné obmedzenie finančných zdrojov [napr. C-209/03, *Bidar*]¹⁰. Navyše judikatúra nezakladá nárok na konanie, ktoré sa často označuje ako

---

⁹ Rozsudok zo dňa 23. marca 2004, *Collins*, C-138/02, EU:C:2004:172. Návrh na začatie prejudiciálneho konania: Social Security Commissioner - Spojené kráľovstvo. P. Collins mal dvojité irské a americké štátne príslušnosť. Po príležitostnej práci v Spojenom kráľovstve začiatkom 80tych rokov sa tam vrátil v roku 1998 a hľadal si prácu a podal si žiadosť o priznanie nároku na dávku v nezamestnanosti. Žiadosť mu bola zamietnutá z dôvodu, že nemal bydlisko v Spojenom kráľovstve. Súd rozhodol, že vzhľadom na občianstvo EÚ musí byť zásada zákazu diskriminácie zakotvená v slobode pohybu pracovníkov chápaná tak, že zahŕňa aj výhody finančnej povahy. Tieto výhody však možno podmieniť kritériom skutočného vzťahu medzi osobou, ktorá si hľadá prácu a trhom práce hostiteľského štátu. Z toho vyplýva, že podmienka pobytu nie je sama o sebe vylúčená, musí však byť objektívna, nie založená na štátnej príslušnosti a primeraná.

¹⁰ Rozsudok zo dňa 15. marca 2005, *Bidar*, C-209/03, EU:C:2005:169. Návrh na začatie prejudiciálneho konania: High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Administrative Court) - Spojené kráľovstvo. P. Bidar je francúzskym štátnym príslušníkom, ktorý vstúpil na územie Spojeného kráľovstva v roku 1998 spolu so svojou matkou, kde následne žil so svojou starou matkou. V roku 2001 začal študovať v Spojenom kráľovstve a požiadal o podporu na pokrytie svojich životných nákladov, ktorá mu bola zamietnutá. Súd rozhodol, že zásada zákazu diskriminácie si vyžaduje poskytnutie podpory aj p. Bidarovi, európskemu občanovi, ktorý má zákonný pobyt v Spojenom kráľovstve. Členské štáty však majú možnosť zabezpečiť, aby poskytovanie dávok širšej skupine nezačalo predstavovať neprimeranú záťaž, ktorá by mohla mať dopad na celkovú výšku podpory, ktorú štát môže poskytnúť. Členské štáty preto môžu stanoviť ako kritérium určitý stupeň integrácie do spoločnosti hostiteľského štátu.

“sociálny turizmus”, ktorý by ohrozil národné systémy sociálneho zabezpečenia.

2. Spoločenská solidarita

Nad rámec sociálnej solidarity Súd uznal určitú formu spoločenskej solidarity pri výklade pojmu práva na trvalý pobyt, ktorý zaviedla Smernica 2004/38/EC¹¹.

Otázka znela: Zakladá Občianstvo EÚ povinnosť hostiteľského štátu prevziať zodpovednosť za zahraničných odsúdených páchatel'ov, ktorí sú v značnej miere integrovaní do jeho spoločnosti?

Odpoveď je jasná: “Áno, ale.”

Súd vo veci *Tsakouridis* v roku 2010 [C-145/09]¹² rozhodol, že boj proti obchodovaniu s drogami možno zastrešiť pojmom “imperatívne dôvody bezpečnosti verejnosti”, čo v zásade umožňuje vyhostenie. Musí však byť nastolená správna rovnováha medzi hrozbou, ktorú predstavuje daná osoba a rizikom narušenia spoločenskej rehabilitácie občana EÚ v štáte, v ktorom je skutočne integrovaný. Súd zdôraznil, že táto spoločenská rehabilitácia je vo všeobecnosti v záujme Európskej únie. O menej než dva roky neskôr vyniesol Súd ďalší dôležitý rozsudok vo veci *I.* [C-348/09]¹³, ktorá sa týkala osoby odsúdenej za sexuálny útok, sexuálne vydieranie a znásilnenie maloletej osoby. Podobne ako vo veci *Tsakourdis* Súd konštatoval, že

¹¹ Smernica 2004/38/ES Európskeho parlamentu a Rady z 29. apríla 2004 o práve občanov Únie a ich rodinných príslušníkov voľne sa pohybovať a zdržiavať sa v rámci územia členských štátov, ktorá mení a dopĺňa Nariadenie (EHS) č. 1612/68 a ruší Smernice 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS.

¹² Rozsudok zo dňa 23. novembra 2010, *Tsakouridis*, C-145/09, EU:C:2010:708. Návrh na začatie prejudiciálneho konania: Verwaltungsgerichtshof Baden-Württemberg - Nemecko.

¹³ Rozsudok zo dňa 22. mája 2012, I, C-348/09, EU:C:2012:300. Návrh na začatie prejudiciálneho konania: Oberverwaltungsgericht für das Land Nordrhein-Westfalen - Nemecko.

takého trestné činy môžu zakladať “imperatívne dôvody bezpečnosti verejnosti” umožňujúce vyhostenie. Akékoľvek takéto rozhodnutie si však vyžaduje nastolenie rovnováhy medzi prítomnými záujmami.

V súlade s tým Súd nešiel až tak ďaleko, že by nariadil úplnú asimiláciu občana EÚ na štátneho príslušníka hostiteľského štátu. To by bolo v rozpore so znením Smernice 2004/38/EC. Súd však zdôraznil, že spoločenská rehabilitácia je vo všeobecnosti v záujme EÚ. Vyžadovalo si to teda skutočne európsky pohľad presahujúci pohľad hostiteľského štátu a jeho záujmu, aby sme mali – prostredníctvom vyhostenia – o problém menej.

Súd uplatňuje podobný prístup v kontexte žiadostí o vydanie osoby.

Veľmi zaujímavá je nedávna vec *Petruhin* [C-182/15]¹⁴. Súd konštatoval, že práva priznané občanom EÚ vyžadujú od hostiteľského štátu v prípade, že zo strany tretieho štátu čelí žiadosti o vydanie občana EÚ, aby najprv informoval príslušný členský štát. Potom je na danom členskom štáte, aby rozhodol, či vydá Európsky zatýkací rozkaz.

Argumentácia vychádza zo zásady zákazu diskriminácie: P. Petruhin ako štátny príslušník Estónska nepožíva rovnakú ochranu ako štátni príslušníci Lotyšska. Táto diskriminácia spadá do rámca pôsobnosti Zmlúv, keďže má bydlisko v Lotyšsku v zmysle využívania svojej slobody pohybu. To neznamená, že je vo všetkých ohľadoch asimilovaný na štátneho príslušníka Lotyšska. Jeho možné vydanie do jeho štátu pôvodu prostredníctvom Európskeho zatýkacieho rozkazu ovplyvňuje jeho slobodu pohybu do menšej miery než vydanie do tretej krajiny.

---

¹⁴ Rozsudok zo dňa 6. septembra 2016, *Petruhin*, C-182/15, EU:C:2016:630. Návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Augstākā tiesa (Najvyšší súd, Lotyšsko).

3. Zachovanie identity

Už v roku 1993 Súd vo svojom rozsudku vo veci *Konstantinidis* [C-168/91]¹⁵ konštatoval, že prepis gréckeho mena s použitím písmen latinky v úradných dokumentoch môže predstavovať obmedzenie slobody pohybu. Súd mal za to, že je v rozpore s touto slobodou, ak je grécky štátny príslušník povinný používať také písanie svojho mena, ktorým sa mení jeho výslovnosť a výsledné skreslenie ho vystavuje riziku, že potenciálni klienti si ho môžu pomýliť s inými osobami.

Logika, z ktorej vychádza tento rozsudok je stále platná a v súčasnosti ju podporuje Občianstvo EÚ: Identita občana EÚ musí byť rešpektovaná pri jeho prekračovaní hraníc.

Rozsudok vo veci *Garcia Avello* [C-148/02]¹⁶ sa týkal toho, že belgické orgány odmietli povoliť rodičom, aby svojim deťom, ktoré majú belgickú a španielsku štátnu príslušnosť, dali dvojité mená otca a matky v súlade so španielskym právom. Súd konštatoval, že toto je v rozpore s Občianstvom EÚ.

---

¹⁵ Rozsudok zo dňa 30. marca 1993, *Konstantinidis*, C-168/91, EU:C:1993:115. Návrh na začatie prejudiciálneho konania: Amtsgericht Tübingen – Nemecko. Pozri mladšieho dáta: Rozsudok zo dňa 12. mája 2011, *Runevič-Vardyn and Wardyn*, C-391/09, EU:C:2011:291. Návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Vilnius miesto 1 apylinkes teismas (Litva). Prípád sa týka prepisu poľského mena a priezviska s použitím písmen latinky zo strany litovských orgánov. Žalobcami boli manželka, pričom manželka bola litovská štátna príslušníčka, ktorá patrila do poľskej menšiny v Litve a mala poľské rodné meno a priezvisko a manžel bol poľský štátny príslušník. Súd dospel k záveru, že rodné meno a priezvisko nemá vplyv na Občianstvo EÚ. Pokiaľ ide o prepis nového priezviska do latinky, dospel k záveru, že toto môže predstavovať obmedzenie slobody pohybu, pričom existenciu takéhoto obmedzenia a jeho opodstatnenie má posúdiť národný súd. Na záver, pokiaľ ide o otázku, či krstné mená manžela v sobášnom liste musia byť napísané v súlade s príslušnými poľskými pravidlami, vrátane použitia diakritických znamienok, Súd dospel k záveru, že táto prax nepredstavuje obmedzenie slobody pohybu.

¹⁶ Rozsudok zo dňa 2. októbra 2003, *Garcia Avello*, C-148/02, EU:C:2003:539. Návrh na začatie prejudiciálneho konania: Conseil d'État - Belgicko.

Podobne vo veci *Grunkin and Paul* [C-353/06]¹⁷ Súd konštatoval, že je v rozpore so slobodou pohybu, že nemecké orgány neuznali priezvisko nemeckého dieťaťa narodeného z nemeckých rodičov tak, ako bolo určené a zaregistrované v Dánsku, kde sa toto dieťa narodilo a kde malo od narodenia pobyť.

Vo veci *Sayn-Wittgenstein* [C-208/09]¹⁸ však Súd konštatoval, že skutočnosť, že rakúske orgány odmietli zaregistrovať šľachtický titul nadobudnutý na základe adopcie v zahraničí bola síce obmedzením, ale oprávneným.

Pani Sayn-Wittgenstein sa narodila v Rakúsku a bola rakúskou štátnou príslušníčkou. V jej veku 47 rokov si ju adoptoval p. Lothar Fürst von Sayn-Wittgenstein. K tomu došlo keď žila v Nemecku. Ponechala si svoju rakúsku štátnu príslušnosť, ale meno, ktoré získala adopciou “Fürstin von Sayn-Wittgenstein” („Kňazná von Sayn-Wittgenstein“) bolo registrované v Nemecku aj v Rakúsku. O viac než desať rokov neskôr, po rozsudku, ktorý vyniesol rakúsky Ústavný súd, rakúske orgány oznámili, že vykonajú zmeny jej mena v danom čase registrovaného a odstránia šľachtický titul “Fürstin von”.

Súd podobne ako vo veci *Grunkin and Paul* konštatoval, že ak členský štát odmietne uznať všetky súčasti priezviska štátneho príslušníka tohto štátu určené v inom členskom štáte, ide o obmedzenie slobôd priznaných v zmysle Článku 21 ZFEÚ každému občanovi Únie.

---

¹⁷ Rozsudok zo dňa 14. októbra 2008, *Grunkin and Paul*, C-353/06, EU:C:2008:559. Návrh na začatie prejudiciálneho konania: Amtsgericht Flensburg - Nemecko.

¹⁸ Rozsudok zo dňa 22. decembra 2010, *Sayn-Wittgenstein*, C-208/09, EU:C:2010:806. Návrh na začatie prejudiciálneho konania: Verwaltungsgesichtshof - Rakúsko.

Súd však uznal zdôvodnenie tohto odmietnutia. Vychádzalo z rakúskeho práva zrušenia šľachtického stavu. Súd uznal toto právo ako prejav zásady rovnosti pred zákonom a rakúskej národnej identity.

Súd podobne rozhodol vo svojej nedávnej veci *Nabiel Peter Bogendorff von Wolfersdorff* [C-438/14]¹⁹. Žalobca sa narodil ako “Nabiel Bagdadi”, zmenil si meno na “Nabiel Peter Bogendorff von Wolfersdorff” a chcel sa stať “Peter Mark Emanuel Graf von Wolfersdorff Freiherr von Bogendorff”.

Osobitný význam má rozsudok vo veci *Rottmann* [C-135/08]²⁰. P. Rottmann bol pôvodne rakúskym štátnym príslušníkom. V Rakúsku bolo proti nemu vedené konanie na základe podozrenia zo spáchania závažného podvodu. Bol vydaný vnútroštátny zatýkací rozkaz. Prestáhol sa do Nemecka a požiadal o nemeckú štátnu príslušnosť bez uvedenia, že v Rakúsku je proti nemu vedené trestné konanie. Bola mu priznaná nemecká štátna príslušnosť s účinkom straty jeho rakúskej štátnej príslušnosti. Neskôr sa ukázalo, že podviedol nemecké orgány, čoho dôsledkom bolo, že mu bude jeho nemecká štátna príslušnosť odobratá, v dôsledku čoho sa stalo, že nebol štátnym príslušníkom žiadneho štátu.

Od začiatku je jasné, že ak sa stane, že osoba nie je štátnym príslušníkom žiadneho štátu, táto osoba je tým zbavená aj Občianstva EÚ. Súd napriek tomu konštatoval, že, v zásade, je odňatie štátnej príslušnosti za týchto okolností legitímne. Národný súd však musí posúdiť primeranosť takéhoto opatrenia a jeho načasovanie s ohľadom na možné povolenie dotknutej osobe opätovne získať svoju pôvodnú štátnu príslušnosť pred nadobudnutím účinnosti odňatia.

¹⁹ Rozsudok zo dňa 2. júna 2016, *Bogendorff von Wolfersdorff*, C-438/14, EU:C:2016:401. Návrh na začatie prejudiciálneho konania: Amtsgericht Karlsruhe (okresný súd, Karlsruhe, Nemecko).

²⁰ Rozsudok zo dňa 2. marca 2010, *Rottmann*, C-135/08, EU:C:2010:104. Návrh na začatie prejudiciálneho konania: Bundesverwaltungsgericht - Nemecko.

Opäť vidíme, že Súd dokázal nastoliť rovnováhu medzi súkromnými a osobnými aspiráciami občana praktizujúceho mobilitu a rešpektovaním verejnej politiky hostiteľského štátu.

4. Ochrana rodinného života

Vo veci *Zhu and Chen* [C-200/02]²¹ Súd konštatoval, že štátni príslušníci tretej krajiny, Číny, rodičia malého dieťaťa, ktoré bolo írskym štátnym príslušníkom, môžu požívať odvodené právo pobytu v Spojenom kráľovstve. Toto odvodené právo pobytu je nevyhnutné na zabezpečenie toho, aby neboli svojho hmotnoprávneho aspektu pozbavené práva, ktoré dieťa požíva ako občan Únie.

Vo svojej známej veci *Ruiz Zambrano* [C-34/09]²² išiel Súd o krok ďalej. Ponímal Občianstvo EÚ ako právne postavenie, ktorým sa priznáva odvodené právo na pobyt aj v prípade neexistencie žiadneho cezhraničného prvku v rámci EÚ.

Skutkový stav bol nasledovný: P. Zambrano je štátny príslušník Kolumbie. Spolu so svojou manželkou a ich prvým dieťaťom odišiel do Belgicka, kde požiadal o azyl. Hoci azyl mu bol zamietnutý, belgické orgány ho a jeho rodinu nevyhostili s ohľadom na náročnú situáciu v Kolumbii. Hoci p. Zambrano nemal pracovné povolenie, na plný úväzok pracoval a platil sociálne odvody. Počas jeho pobytu sa mu v Belgicku narodili dve deti a v súlade s belgickým právom získali belgickú štátnu príslušnosť. Súd konštatoval, že odmietnutie priznania práva pobytu a pracovného povolenia

---

²¹ Rozsudok zo dňa 19. októbra 2004, *Zhu and Chen*, C-200/02, EU:C:2004:639. Návrh na začatie prejudiciálneho konania: Immigration Appellate Authority - Spojené kráľovstvo.

²² Rozsudok zo dňa 8. marca 2011, *Ruiz Zambrano*, C-34/09, EU:C:2011:124. Návrh na začatie prejudiciálneho konania: tribunal du travail de Bruxelles - Belgicko.

otcovi by viedlo k situácii, kedy by deti museli opustiť Belgicko, a preto by si de facto nemohli uplatňovať hmotnoprávny aspekt práva, ktoré im bolo priznané z titulu Občianstva EÚ.

Tento rozsudok bol kritizovaný, najmä zo strany členských štátov. Bol vnímaný ako neoprávnené rozšírenie pôsobnosti práva EÚ a neoprávnené zasahovanie do právomocí členských štátov v súvislosti s právom štátnych príslušníkov tretích krajín na pobyt. Dôvodom tejto kritiky bola pravdepodobne skutočnosť, že tento rozsudok bol vykladaný príliš široko.

Na základe neskoršej judikatúry [najmä vec *Dereci*, C-256/11²³; *Iida*, C-40/14²⁴] sa totiž ukázalo, že práva štátnych príslušníkov tretích krajín sa môžu vo všeobecnosti odvodzovať len z občanov EÚ, ktorí využili svoju slobodu pohybu.

V tomto ohľade má rozsudok vo veci *Dereci* osobitnú výpovednú hodnotu. Týkal sa niekoľkých štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí mali rodinné väzby s európskymi občanmi, ktorí mali pobyt v Rakúsku a nevyužili slobodu pohybu. Vo svojom rozsudku Súd konštatoval, že žiadosť štátneho príslušníka členského štátu o možnosť bývať so štátnym príslušníkom tretej

---

²³ Rozsudok zo dňa 15. novembra 2011, *Dereci and Others*, C-256/11, EU:C:2011:734. Návrh na začatie prejudiciálneho konania: Verwaltungsgerichtshof (Rakúsko). Žalobcami v hlavnom konaní sú štátni príslušníci tretej krajiny, ktorí si želajú žiť so svojimi rodinnými príslušníkmi, ktorí sú rakúskymi štátnymi príslušníkmi a majú tam pobyt. Súd rozhodol, že členským štátom sa nebráni odoprieť právo na pobyt štátnym príslušníkom tretej krajiny, ktorí chcú pokračovať vo svojom rodinnom živote s občanmi EÚ, ktorí si neuplatnili svoje právo na slobodu pohybu. O odopretie účinného požívania podstaty práva priznaného z titulu občianstva EÚ ide totiž len vtedy, keď občan EÚ musí naozaj opustiť nielen územie svojho členského štátu, ale celkovo územie EÚ.

²⁴ Rozsudok zo dňa 8. novembra 2012, *Iida*, C-40/11, EU:C:2012:691. Návrh na začatie prejudiciálneho konania: Verwaltungsgerichtshof Baden-Württemberg (Nemecko). P. Iida, štátny príslušník Japonska je v manželskom zväzku s nemeckou štátnou príslušníčkou, s ktorou má dcéru, ktorá má nemeckú, americkú a japonskú štátnu príslušnosť. Pred príchodom do Nemecka si jeho manželka a dcéra neuplatnili slobodu pohybu v rámci EÚ. Neskôr sa manželka rozviedla a spolu s dcérou sa presťahovala do Rakúska. Nemecké orgány odmietli vydať preukaz pobytu ako rodinného príslušníka a povolenie na dlhodobý pobyt. Súd rozhodol, že za týchto okolností sa Nemecku nebráni odmietnuť vydať požadované akty vzhľadom na to, že postavenie práva p. Iida na pobyt v Nemecku má len hypotetický dopad na práva priznané jeho bývalej manželke a jeho dcére ako európskym občanom.

krajiny v danom členskom štáte, či už “z ekonomických dôvodov alebo na udržanie rodiny spolu” nie je sama osebe dostatočným dôvodom na vznik odvodeného práva pobytu pre štátneho príslušníka tretej krajiny. Súd dospel k záveru, že národný sudca má rozhodnúť – po zohľadnení špecifik každej situácie – či nepriznanie odvodeného práva na pobyt pre štátneho príslušníka tretej krajiny možno kvalifikovať ako “odopretie skutočného požívania hmotnoprávneho aspektu práva priznaného” z titulu Občianstva EÚ.

Preto sú zásady stanovené vo veci *Ruiz Zambrano* relevantné len pre “veľmi špecifické” prípady. Ide o situácie, v ktorých je odvodené právo pobytu povinné, aby sa zabránilo tomu, že občan EÚ je v skutočnosti nútený opustiť nielen krajinu pobytu, ale aj EÚ celkovo, a tým je mu odopretý hmotnoprávny aspekt práva priznaného z titulu tohto postavenia.

D. POLITICKÉ A ADMINISTRATÍVNE PRÁVA

Prejdeme teraz na politické a administratívne práva. Sú relevantné pre 508 miliónov občanov EÚ, keďže všetci požívajú výhody vyplývajúce z týchto práv z titulu Občianstva EÚ. Pre väčšinu občanov EÚ, ktorí žijú vo svojej krajine pôvodu je toto hlavný prejav Občianstva EÚ.

Tieto práva boli už od začiatku jadrom Európskeho projektu. Patrili medzi hlavné zložky a umožnili predbežne naformulovať Občianstvo EÚ.

Súdy Európskej únie ako arbitri zákonnosti aktov inštitúcií a súladu úkonov členských štátov s právom EÚ zohrávajú pri ochrane týchto práv zásadnú úlohu. Základy sčasti položil Súdny dvor, ale je to aj výsadná oblasť prejavu Všeobecného súdu ako sudcu prvého stupňa.

Ako som povedal v úvode, stručne predstavím politické a administratívne práva. Začnem s najzákladnejším právom, ktorým je právo voliť a byť volený vo voľbách do Európskeho parlamentu. V tomto ohľade Vám poskytnem aj prehľad najrelevantnejších prípadov. Vzhľadom na časové obmedzenie sa môžem len stručne vyjadriť k petičnému právu vo vzťahu k Európskemu parlamentu, k právu na iniciatívy občanov a k prístupu k Európskemu ombudsmanovi.

1. Právo voliť a byť volený vo voľbách do Európskeho parlamentu

V oblasti práva voliť a byť volený vo voľbách do Európskeho parlamentu uvediem tri a pol prípadu Súdneho dvora.

Vec *Španielsko v. Spojené kráľovstvo* [C-145/04]²⁵ sa týkala práva voliť a byť volený vo voľbách do Európskeho parlamentu “kvalifikujúcich sa občanov Commonwealthu”, ktorí majú pobyt na Gibraltáre.

Skutkový stav bol, že Európsky súd pre ľudské práva vo veci *Matthews v. Spojené kráľovstvo*²⁶ dospel k záveru, že Spojené kráľovstvo porušilo Dohovor tým, že neumožnilo voličom na Gibraltáre voliť vo voľbách do Európskeho parlamentu. V snahe o nápravu situácie schválilo Spojené kráľovstvo legislatívu, ktorou sa právo voliť a byť volený vo voľbách rozširovalo na voličov na Gibraltáre.

---

²⁵ Rozsudok zo dňa 12. septembra 2006, *Španielsko v. Spojené kráľovstvo*, C-145/04, EU:C:2006:543. Konanie pre nesplnenie povinnosti podľa Článku 259 ZFEÚ, ktoré zaviedlo Španielske kráľovstvo.

²⁶ Rozsudok zo dňa 18. februára 1999 vo veci *Matthews v. Spojené kráľovstvo*, č. 24833/94, ECHR 1999-I.

To sa nepáčilo Španielskemu kráľovstvu, ktoré podalo proti Spojenému kráľovstvu žalobu na Súdny dvor.

Súd žalobu zamietol a konštatoval, že definícia osôb oprávnených voliť and byť volený vo voľbách do Európskeho parlamentu spadá do pôsobnosti každého členského štátu. Členským štátom sa nezabráňuje priznať toto právo osobám, ktoré, hoci nie sú štátnymi príslušníkmi daného štátu, majú s daným štátom úzke väzby.

Súd preto členským štátom priznal značné rozhodovacie právomoci. Tieto rozhodovacie právomoci však nie sú bez obmedzení, ako Súd objasnil vo svojom rozsudku vo veci *Eman and Sevinger* [C-300/04]²⁷.

Tentokrát išlo o vylúčenie práva voliť pre holandských štátnych príslušníkov s pobytom na Arube, ostrove v južnom Karibiku, ktorý je jednou z krajín patriacich do Holandského kráľovstva.

Súd poukázal na to, že členské štáty nie sú povinné poriadať voľby do Európskeho parlamentu v námorských krajinách a teritóriách. Členské štáty okrem toho môžu vylúčiť z práva voliť určitých štátnych príslušníkov na základe kritéria pobytu.

Členský štát však musí rešpektovať zásadu rovnakého zaobchádzania. V tomto prípade Holandsko nebolo schopné zdôvodniť, prečo je holandský štátny príslušník s pobytom na Arube vylúčený z práva voliť, pričom holandský štátny príslušník s pobytom v nečlenskej krajine má právo voliť. Preto Súd konštatoval, že vylúčenie holandských štátnych príslušníkov s pobytom na Arube z práva voliť je v rozpore s právom EÚ.

---

²⁷ Rozsudok zo dňa 12. septembra 2006, *Eman and Sevinger*, C-300/04, EU:C:2006:545. Návrh na začatie prejudiciálneho konania: Raad van State - Holandsko.

Vo veci *Delvigne* [C-650/13]²⁸ Súd konštatoval, že vylúčenie osôb, ktoré sú odsúdené na základe závažného trestného činu z práva voliť je v súlade s právom EÚ, najmä s Chartou základných práv.

Prejdem teraz k môjmu poslednému prípadu.

P. *Hirst*, odsúdený na doživotie za zabitie, bol počas obdobia svojho zadržania vylúčený z práva voliť. Tvrdil, že podlieha všeobecnému zákazu volenia vo voľbách.

Súd v roku 2005 [ECLI:CE:ECHR:2005:1006JUD007402501]²⁹ konštatoval, že tým dochádza k porušeniu Článku 3 [právo na slobodné voľby] Protokolu č. 1 k Európskemu dohovoru o ľudských právach z titulu automatického a diskriminačného obmedzenia sťažovateľovho práva voliť z dôvodu jeho postavenia odsúdenej osoby vo výkone trestu odňatia slobody.

Spojené kráľovstvo rozsudok zle prijalo. V súčasnosti je právna situácia rovnaká a zistilo sa, že Spojené kráľovstvo porušuje Dohovor v početných rozsudkoch vynesenej po tomto prípade. P. Cameron potvrdil, že počas jeho vlády nebudú mať osoby vo výkone trestu odňatia slobody právo voliť: Povedal: “Ak porušíte právo, nemôžete právo tvoriť.” A vysvetlil, že “z myšlienky, že by [osoby vo výkone trestu odňatia slobody] mohli voliť mi je fyzicky nevoľno.”

Tento hnev, ktorý nebudem komentovať, bol čiastočne namierený proti Súdnu dvoru Európskej únie, pričom došlo k mylnej zámene nášho Súdu

---

²⁸ Rozsudok zo dňa 6. októbra 2015, *Delvigne*, C-650/13, EU:C:2015:648. Návrh na začatie prejudiciálneho konania: Tribunal d'instance de Bordeaux.

²⁹ Rozsudok zo dňa 6. októbra 2005 vo veci *Hirst v. Spojené kráľovstvo* (č. 2), č. 74025/01, ECHR 2005-IX.

s Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý vyniesol rozsudok vo veci *Hirst*. Preto som povedal, že uvediem tri a pol rozsudka Súdneho dvora.

2. Petičné právo vo vzťahu k Európskemu parlamentu

Petičné právo vo vzťahu k Európskemu parlamentu je najstarším z politických práv priznaných občanom Únie, ktoré bolo zavedené od roku 1952 v Rokovacom poriadku Spoločného zhromaždenia Európskeho spoločenstva pre uhlie a oceľ.

Napriek dlhej tradícii tohto práva boli Súdny Únie len nedávno povolané, aby rozhodovali vo veciach týkajúcich sa tohto práva.

V tomto ohľade uvediem len jeden prípad.

Vo veci *Schönberger* [T-186/11]³⁰ Všeobecný súd zamietol ako neprípustnú žalobu o zrušenie rozhodnutia Európskeho parlamentu. Parlament totiž preskúmal petíciu a rozhodol sa ju postúpiť parlamentnému Generálnemu riaditeľovi pre personálnu oblasť na ďalšie konanie, čím petíciu vybavil spôsobom, ktorý uznal za vhodný. Všeobecný súd konštatoval, že v tomto prípade rozhodnutie nemôže žalobcu negatívne ovplyvniť.

Rozsudok potvrdil Súdny dvor [C-261/13 P]³¹. Konštatoval, že Európsky parlament má široké rozhodovacie právomoci politickej povahy týkajúce sa toho ako by sa mala vybaviť prípustná petícia. Z toho vyplýva, že rozhodnutie prijaté v tejto súvislosti nemožno meniť na základe preskúmania súdom, a to bez ohľadu na to, či parlament samotný prijme

---

³⁰ Rozsudok zo dňa 7. marca 2013, *Schönberger v Parlament*, T-186/11, nezverejnený, EU:T:2013:111. Žaloba o neplatnosť.

³¹ Rozsudok zo dňa 9. decembra 2014, *Schönberger v Parlament*, C-261/13 P, EU:C:2014:2423.

vhodné opatrenia alebo či zváži, že ich nevie prijať a postúpi petíciu na príslušnú inštitúciu alebo oddelenie.

3. Právo na iniciatívy občanov

Právo na iniciatívy občanov je zakotvené v Článku 11, odsek 4, ZEÚ³² a ďalej je upresnené v Nariadení č. 211/2011³³. Ide o posledné z práv občanov Únie uznané na úrovni EÚ. Umožňuje občanom Únie, ktorých počet dosiahne najmenej jeden milión a ktorí pochádzajú z najmenej jednej štvrtiny všetkých členských štátov, vyzvať Európsku komisiu, aby v rámci svojich právomocí predložila vhodný návrh vo veciach, o ktorých sa občania domnievajú, že na účely uplatňovania Zmlúv je potrebný právny akt Únie.

Vzhľadom na úsilie, ktoré si vyžaduje zorganizovanie iniciatívy občanov nie je prekvapujúce, že toto právo rýchlo viedlo k žalobám na Súdoch Únie.

Už teraz Európske sudy pojednávajú v niekoľkých veciach. Tu sa obmedzím na uvedenie jednej veci, v ktorej rozhodol Všeobecný súd.

Vec *Anagnostakis* [T-450/12³⁴ – v odvolacom konaní C-589/15 P] je prvou vecou, v ktorej bol vynesený rozsudok. Účelom iniciatívy bolo navrhnúť Komisii, aby podala legislatívny návrh, ktorým by sa ustanovovala “zásada stavu nevyhnutnosti, v súlade s ktorým keď je finančná a politická

---

³² “4. najmenej jeden milión a ktorí sú štátnymi príslušníkmi významného počtu členských štátov, sa môžu ujať iniciatívy a vyzvať Európsku komisiu, aby v rámci svojich právomocí predložila vhodný návrh vo veciach, o ktorých sa občania domnievajú, že na účely uplatňovania zmlúv je potrebný právny akt Únie.

Postupy a podmienky predloženia takejto iniciatívy sú ustanovené v súlade s článkom 24 prvým odsekom Zmluvy o fungovaní Európskej únie.”

³³ Nariadenie (EÚ) č. 211/2011 Európskeho parlamentu a Rady z 16. februára 2011 o iniciatíve občanov.

³⁴ Rozsudok zo dňa 30. septembra 2015, *Anagnostakis v Komisia*, T-450/12, EU:T:2015:739. Žaloba o neplatnosť.

existencia členského štátu ohrozená splácaním neúnosne vysokého dlhu, odmietnutie splatiť daný dlh je nevyhnutné a opodstatnené”.

Komisia odmietla túto iniciatívu zaregistrovať z toho dôvodu, že zjavne je mimo právomocí Komisie podať takýto legislatívny návrh.

Všeobecný súd žalobu zamietol a potvrdil analýzu Komisie odvolávajúcu sa na absenciu právneho základu v zmysle Zmlúv o EÚ. Táto vec sa nachádza v odvolacom konaní. Stanovisko generálneho advokáta Mengozziho bolo vydané dňa 7. marca. [OBSAH STANOVISKA] Teraz má rozhodnúť Veľká komora Súdneho dvora.

4. Prístup k Európskemu ombudsmanovi

Právo obrátiť sa na Európskeho ombudsmana, uvedené v Článku 20, odsek 2 (d) ZFEÚ³⁵, je podrobnejšie stanovené v Článku 228 ZFEÚ³⁶.

---

³⁵ „Občania Únie požívajú práva a podliehajú povinnostiam ustanoveným v Zmluvách. Majú okrem iného:

[...]

(d) právo obrátiť sa s petíciou na Európsky parlament, obrátiť sa na Európskeho ombudsmana a na inštitúcie a poradné orgány Únie v ktoromkoľvek jazyku Zmlúv a dostať odpoveď v tom istom jazyku.“

³⁶ Európsky ombudsman, volený Európskym parlamentom, je oprávnený prijímať od občanov Únie alebo od fyzických či právnických osôb s bydliskom alebo zaregistrovaným sídlom v členskom štáte sťažnosti týkajúce sa prípadov nesprávneho úradného postupu inštitúcií, orgánov, úradov alebo agentúr Únie s výnimkou Súdneho dvora Európskej únie pri výkone jeho súdnych funkcií. Prešetruje tieto sťažnosti a podáva o nich správy.

V súlade so svojimi povinnosťami sa ombudsman najprv presvedčí o opodstatnenosti šetrenia, ktoré začne z vlastného podnetu alebo na základe sťažnosti predloženej priamo jemu alebo prostredníctvom člena Európskeho parlamentu, okrem prípadu, keď uvádzané skutočnosti sú alebo boli predmetom súdneho konania. Ak ombudsman zistí prípad nesprávneho úradného postupu, postúpi záležitosť príslušnej inštitúcii, orgánu alebo úradu alebo agentúre, ktorá ho o svojom stanovisku vyzrozumie v lehote troch mesiacov. Ombudsman potom odovzdá správu Európskemu parlamentu a príslušnej inštitúcii, orgánu alebo úradu alebo agentúre. O výsledku takého šetrenia musí byť osoba, ktorá podala sťažnosť, vyzrozumená.

Ombudsman podáva o výsledkoch svojho šetrenia výročnú správu Európskemu parlamentu.

2. Ombudsman je volený po každých voľbách Európskeho parlamentu na čas funkčného obdobia parlamentu. Ombudsman môže byť menovaný znova.

Na žiadosť Európskeho parlamentu môže Súdny dvor ombudsmana odvolať, ak nespĺňa podmienky predpísané pre výkon jeho funkcie alebo ak sa dopustil závažného pochybenia.

Z rôznych žalôb, ktoré boli podané proti Európskemu ombudsmanovi na Všeobecný súd stručne uvediem len dve.

Vo veci *Srinivasan* [T-196/08]³⁷ Všeobecný súd rozhodol, že zdôvodnené rozhodnutie ombudsmana, ktorým uzavrel vecné preskúmanie sťažnosti rozhodnutím ďalej nekonať nepredstavuje opatrenie, ktoré by bolo možné namietat' žalobou o zrušenie. Súdny dvor podporil rozhodnutie Všeobecného súdu [C-580/08]³⁸.

To však neznamená, že by činnosť ombudsmana nebola preskúmateľná súdom. Súdne preskúmanie možno vykonať prostredníctvom žaloby o náhradu škody, ako Všeobecný súd po prvýkrát rozhodol v roku 2002 v rozsudku vo veci *Lamberts* [T-209/00]³⁹, ktorý neskôr potvrdil Súdny dvor [C-232/02 P]⁴⁰.

E. ZÁVER

Dostávam sa k záveru svojho príspevku.

V druhom ustanovení preambuly Charty základných práv EÚ sa uvádza, že Únia "do stredobodu svojej činnosti stavia človeka, a to zavedením

---

3. Ombudsman vykonáva svoje funkcie úplne nezávisle. Pri výkone svojich povinností nesmie požadovať ani prijímať pokyny od žiadnej vlády, inštitúcie, orgánu alebo úradu alebo agentúry. Počas svojho funkčného obdobia nesmie vykonávať iné platené ani neplatené povolanie.

4. Európsky parlament z vlastnej iniciatívy a v súlade s mimoriadnym legislatívnym postupom na základe stanoviska Komisie a so súhlasom Rady prijme prostredníctvom nariadení štatút a všeobecné podmienky výkonu funkcií ombudsmana.

³⁷ Uznesenie zo dňa 3. novembra 2008, *Srinivasan v Európsky ombudsman*, T-196/08, nezverejnené, EU:T:2008:470. Žaloba o neplatnosť.

³⁸ Uznesenie zo dňa 25. júna 2009, *Srinivasan v Európsky ombudsman*, C-580/08 P, nezverejnené, EU:C:2009:402.

³⁹ Rozsudok zo dňa 10. apríla 2002, *Lamberts v Ombudsman*, T-209/00, EU:T:2002:94. Žaloba o náhradu škody.

⁴⁰ Rozsudok zo dňa 23. marca 2004, *Ombudsman v Lamberts*, C-234/02 P, EU:C:2004:174.

občianstva Únie a vytvorením priestoru slobody, bezpečnosti a spravodlivosti.”

Dúfam, že uvedením judikatúry Európskych súdov sa mi podarilo trochu objasniť, ako sa Občianstvo EÚ stalo týmto ústredným prvkom pri podpore fyzických osôb v oblasti slobody, bezpečnosti a spravodlivosti, v ktorej máme výsadu žiť.

Tento rozvoj účinného občianstva ukazuje, že Európska únia vie ako prijať výzvy, ktorým čelí. Verím, že to isté bude platiť aj pre výzvy, ktoré máme pred sebou.

DRAFT CONFIDENTIAL